

Hesteavl i 1894.

Af

Statskonsulent J. Jensen.

1893 endte ikke glimrende, hvad Udsigterne for vor Hesteavl angaar, og der skete selvfølgelig ingen stor Forandring i Begyndelsen af det ny Aar; det varede oven i Kjøbet til hen paa Foraaret eller rettere til For-sommeren, inden den Efterspørgsel, som kunde paaregnes som Følge af Nedslagningen af de mange Heste, foran-lediget ved den slette Høst i 1893, rigtig kunde mærkes. Kjøberne opsatte naturligvis at købe saa længe som muligt, de ventede paa de nye Fodermidler, som 1894 lovede i saa rigt Maal. 1894 kan saaledes ikke regnes for noget rigtig godt Aar, men i Betragtning af Forholdene i Landbruget i det Hele taget og Udsigterne i Slutningen af 1893, er man vist alligevel berettiget til at regne Hestene for et af Lyspunkterne, navnlig paa de mindre jyske Landmænds Horisont. Udførselen har i Landbrugsaaaret (fra 1. Oktbr. 1893 til 30. Septbr. 1894) udgjort 12,672 Stk. foruden 553 Føl, hvilket er 2432 flere end Aaret forud, medens Indførselen i samme Tidsrum har været 4370 Stkr., foruden 16 Føl, hvilket er 1390 færre end i det foregaaende Aar. Overskudsudførselen bliver altsaa 8839, hvilket er en Tilvæxt af 3822 Stkr. Balancen synes saaledes

bedret en Del, thi efter de nu offentliggjorte Resultater af Kreaturtællingen 1893, der udvise en betydelig Stigning saavel af Hestebestanden som af Tillæget (se senere), der har naaet en Højde, vi aldrig forhen have kjendt, havde det været et betænkeligt Symptom, om Udførselen ikke var steget og Indførselen aftaget noget; thi Heste er ikke noget absolut hyggeligt Aktiv at sidde inde med, naar Afsætningen er trykket.

Der er i Aarets Løb ikke sket nogen væsentlig Forandring i de Forhold, der have Indflydelse paa Hesteforretningen paa Verdensmarkedet, hverken med Hensyn til Toldsatser, Karantæne, Indførsel fra andre Verdensdele eller Drift af Sporvogne ved Elektricitet; men vi kunne jo ikke vide, hvilken Dag en eller anden af disse Faktorer griber ind i Omsætningen paa en for os følelig Maade. Landmændene ere imidlertid i de senere Aar ved de mange Kalamiteter og de vexlende Konjunkturer blevne vante til at tage mulige truende Fremtidsudsigter roligt og at glæde sig over den Tid, der gaar godt. Hvad Hestetolden angaar, har den været behandlet herhjemme af det Udvalg, som Det kgl. Landhusholdningsselskab nedsatte angaaende hele Toldspørgsmaalet, og man kom til det Resultat, at det maatte anses formaalstjenligt, at vi fik en Told paa Heste. Men det tør vistnok antages, at dette Forslag, der forøvrigt tidligere er fremsat af Regjeringen, lige saa lidt denne Gang som sidst bliver Lov. Tendensen hos Landbrugere gaar jo nærmest i Retning af Nedsættelse af Tolden, og for Hestenes Vedkommende kommer endnu det Lod i Vægtskaalen til Fordel for fri Indførsel af Heste, at en stor Del Husmænd i Jyllands fattige Egne dyrke deres Jord med indførte Smaaheste; hvor stor Fordel disse gjøre Husmændene, hører man rigtignok forskjellige Meninger om, ligesom man er blottet for Viden om, i hvor Udstrækning disse Smaaheste tjene Husmandsbruget. Udlandet har ikke gjort nogen For-

andring i sine Toldsatser eller Bestemmelser angaaende Indførsel af Heste i Aarets Løb.

Udførselen af Heste fra Amerika er foreløbig indskrænket til Skotland og England, men hvorvel den iaar har været stærkt stigende, saavel fra Fristaterne som Canada, har den endnu ikke naaet nogen ængstende Højde: 6—7000 Stkr. i de første 9 Maaneder af Aaret. Efter Beretningerne er det Sporvognsheste samt middel-svære og middelgode Arbejdsheste, der udføres, formodentlig omtrent af samme Slags som vore, men saadanne ere ikke i høj Pris i England, hvor man ikke som i Tyskland ynder og bruger Melleformer; først naar de komme dertil, kunne vi maaske komme til at føle Konkurrencen. Amerika har i adskillige Aar næsten med Raseri foretaget Indkjøb af Avlsdyr, mest af Trækhesteslagene, i England, Frankrig og Belgien; endelig synes man at være bleven forsynet, i det mindste ere Opkjøbene næsten indstillede, og nu vil man til at drage Fordel af, hvad der er ofret paa Sagen, ved at sende Afkommet tilbage til Europa. Men det tager heldigvis Tid at skabe noget godt i Hesteavl, og Amerikanerne ere jo ikke berømte for deres Taalmodighed, derfor er det ikke usandsynligt, at de talrige Skuffelser, den grelle Krydsning giver, igjen vil foraarsage en Indskrænkning i Til-læget. Dog kunne vi ikke lukke Øjnene helt for, at der truer os en Fare fra den Kant i de nærmeste Aar. Elektriciteten som Afløser af Hestekraften til Sporvognskjørsel har allerede vundet Sejr i Amerika, medens det i Europa gaar mere smaat med Indførelsen af elektrisk Drift; den er prøvet adskillige Steder og er indført bl. a. i Hamburg, men endnu raader i Hovedsagen det gamle System, ventelig tildels begrundet paa Vejes og Gaders Beskaffenhed. Den frygtede Revolution paa dette Omraade er altsaa endnu i Vente; maaske den ogsaa udvikler sig langsomt, saa vi ikke komme til at føle dens Virkninger saa voldsomt, som Tilfældet har

været i Amerika. Dog det synes rimeligt, at Sporvognshesten er dødsdømt som saadan.

Aarets Begivenhed har for Landets Vedkommende været Landmandsmødet i Randers, hvor navnlig den jyske Hest udmærkede sig baade i kvalitativ og kvantitativ Henseende, saa den ubetinget var Udstillingens Glansnummer, hvilket maatte erkjendes selv af Uvenner af den Slags Heste. Efterhaanden tiltvinge de tidligere saa foragtede »Jyder« sig Anerkjendelse herhjemme, og den Tid er forhaabentlig ikke fjern, da det Særsyn ophører, at det kun er danske Hippologer, der nedsætte vore Heste; at tænke sig Englændere, Franskmand eller Normænd tale foragteligt om engelske, franske eller norske Heste, hvor usandsynligt! Der er endnu næppe Fare for, at vi skulde blive blinde af Selvforgudelse, i det mindste sover Kritiken ikke. Det blev fastslaaet i Randers, at den jyske Hest var en Race, hvilket forresten i Aarhundreder har været anerkjendt i Udlandet, noget som vi selv mærkværdig nok ikke hidtil have villet anerkjende officielt. Uagtet vi have en Stambogsførelse over den jyske Hesterace, og det kun var jyske Heste, der udstilledes (og kunde udstilles) i Randers, stode de dog betegnede som Heste til sværere Brug, og den samme lidet oplysende Betegnelse er fremdeles den officielle ved Hingsteskuerne. Vore ledende Mænd synes altsaa endnu temmelig uforstaaende ligeoverfor Racespørgsmaalet.

Det fremgik klart af Hesteudstillingen, sammenlignet med de tidligere afholdte, endog den i Kjøbenhavn 1888 indbefattet, at den jyske Hest er i stærk Udvikling som middelsvær Trækhest, hvad Ensartethed og Bygning samt Masse og Størrelse angaar. Det er fastslaaet som Avlsprincip, at vi skulle drive Renavl og fortsætte i det hidtil med Held fulgte Spor; selvfølgelig bliver det ikke muligt under disse Forhold at holde saa strængt paa Principerne som ønskeligt, der er jo næsten intet Udvalg, idet vi have haardt Brug for alle nogenlunde gode Dyr, selv om

de ogsaa ere en Del forskjellige; kun holdes der i Regelen paa, at de saakaldte »lette Heste«, der uddøde som Præmiedyr ved Hingsteskuerne for nogle faa Aar siden, ikke fremdrages paa ny. Der synes Enighed hos de fornuftige Opdrættere i de bedre Egne om en forholdsviis svær, ret net Hest med god Gang, og man kan ventelig se bort fra den Strømning, der kommer frem til Fordel for Sporvognshesten eller Vognmands-Luxushesten. Nutiden kræver store Heste saavel til Træk- som til Kjørebrug, ja til Ridebrug med, og under ellers lige Forhold betales den store Hest dobbelt saa højt som den lille. Hvor derfor den store Hest overhovedet kan trives, skulde man synes, at den var paa sin Plads, især da Landbruget selv kræver stærkere Hestekraft end forhen, og man kan vanskelig sætte sig ind i den Tankegang, som raader hos dem, der optræde som Talsmænd for Sporvognshesten.

Med Hensyn til Bedømmelsen af Hestene i Randers, da blev den imødeset med Interesse, fordi man havde haabet, at der dør skulde blive givet Svar paa, hvilken af de ovennævnte Retninger i Avlen det maatte anbefales Opdrætterne at lægge sig efter i Fremtiden, men hvorvel Bedømmelsen var upaaklagelig og i Forhold til tidligere endog meget god, udtalte den dog intet om Avlens Ledelse udover det, der er fuld Enighed om. Der er ganske vist ogsaa kun et begrænset Spillerum for Bedømmelsen, naar Publikum skal forstaa og billige den, men alligevel maa man ønske, at den fremtidig bliver mere vejledende, end den har været hidtil og var i Randers. Dommere af den gamle Skole synes vanskeligt at kunne forstaa, at de ere og bør være Opdrætternes Vejledere, de ville aabenbart helst være fri for det Ansvar, der er forbunden hermed, og blot nøjes med at udpege de Dyr, der ere mest velskabte og lydefri; medens det i Virkeligheden er en berettiget Fordring, at Dommerne med deres større Sagkundskab lige-

som Højesteret burde afgjøre Spørgsmaal, som Opdræteren ikke er paa det Rene med.

Bedømmelsen led i Randers — forhaabentlig for sidste Gang — af de altfor store Udvalg, paa 5 Medlemmer. Omtrent samtidig med vort Landmandsmøde afholdt det tyske Landhusholdningsselskab sin store Vandreudstilling i Berlin; dér havde man adopteret det engelske To-Dommersystem. Men saavidt komme vi vistnok aldrig ved vore Landmandsmøder, alene paa Grund af den Maade, hvorpaa Planen for dem bliver lagt, og der er ogsaa andre Hensyn, der modvirke den nævnte praktiske Fremgangsmaade, bl. a. vor Tilbøjelighed til at fordele Ansvar, saa ingen enkelt bærer det, men enhver let kan skyde det fra sig, dersom der skulde komme nærgaaende Kritik. Ved Siden af den svære var der — denne Gang alene for Øernes Skyld — en let Afdeling, bestaaende af 3 Underafdelinger: 1) Heste til lettere Brug, 2) Halvblods- og 3) Fuldblodsheste. Den første er fra at være en Blandingsklasse, indeholdende alt muligt, deriblandt »lette Jyder«, efterhaanden gaaet helt op i »Frederiksborgerne«, medens Halvblodsklassen alene omfatter tysk Halvblod. Der begynder altsaa at udvikle sig sunde Principer for Ordningen af Dyrskuerne, idet det ufornuftige ikke har kunnet hævde sin Plads ude i Livet, kun forundrer det, at man endnu m. H. t. Benævnelse holder paa den gamle Praxis. Jeg forudsætter dog ikke, at det er for at bevare Skinnet af, at det gamle System endnu blomstrede, at man skjuler »Frederiksborg-Hesten« under den vage Betegnelse Heste eller Landheste til let Brug, som om man skammede sig over dem, ligesom det synes at være Tilfældet for de jyske Hestes Vedkommende. Men det er forhaabentlig sidste Gang, at Beskedenheden viser sig i saa grelt et Lys.

Det var at vente, at de lette Heste ikke vilde blive stærkt repræsenterede i Randers, de have jo i mange Aar været i Minoritet ved vore Landmandsmøder, selv

i Kjøbenhavn 1888; men at Repræsentationen vilde blive saa faatallig, som Tilfældet blev, var dog ufatteligt efter den Virksomhed, der er udfoldet indenfor den lette Hesteavl i det sidste Par Aar. Faa Dyr var der anmeldt, og endnu færre mødte. Saaledes gav ikke en eneste Fuldblodshest Møde, kun 3 Halvblods og omtrent 16 Frederiksborgheste, blot ældre Hingste og Hopper, altsaa næppe en Snes Stykker i ålt, medens der vistnok mindst var 300 jyske Heste paa Pladsen. De forskjellige sideordnede Klasser vare altsaa temmelig iøjnefaldende forskjellig repræsenterede. Mærkværdigt nok, at saa faa Ejere af lette Heste havde efterkommet Opfordringerne til at udstille, eftersom Præmiefordelingen i saa høj Grad syntes at begunstige netop de lette Heste. Der var anmeldt de 3 Fuldblodshingste Childeric, Faust 2 og Marshal Soult, hvilke det havde været lærerigt at have set ved Siden af de jyske Heste; endvidere var anmeldt to østpreussiske Hingste, tilhørende »Foreningen for rationel Halvblodsavl,« ogsaa disse vilde det have været interessant at se. Statens østpreussiske Hingste vare ikke anmeldte. Af andet Halvblod var der én Hingst og to Hopper fra Fyen. Samlingen af frederiksborgske Heste var egentlig for lille til derpaa at bygge nogen Dom om »Racen«, hvortil kom, at Ungdommen manglede, men de mødte vare ensartede og tiltalende, saa de gjorde et godt Indtryk, og Repræsentationen var meget respektabel.

Nægtes kan det ikke, at Øboerne bare sig klogt ad ved at møde saa faatalligt, forsaavidt Opnaaelsen af gode Præmier er at betragte som det væsentligste, thi alle opnaaede de Præmie og det forholdsvis gode Præmier, idet alle Pengene bleve uddelte. Til hver Hest faldt der i Gjennemsnit 157 Kr.

Jyderne gik det ikke saaledes, men det var jo til Dels Udstillernes egen Skyld, idet de ligefrem synes at lide af Udstillingssyge. Man siger ellers, at Jyderne ere gode Regnemestere, men i dette Spørgsmaal vare de

det ikke, thi ved Hjælp af en lille Smule Beregning vilde det have været gjørligt at vurdere Chancerne nogenlunde, især for de ældre Hingstes Vedkommende, da disse jo alle have været fremme til Bedømmelse ved Hingsteskuer. Foruden Kongepræmien var der til dem udsat 3000 Kr. til Præmier i Beløb fra 1—400 Kr. Efter sandsynligt Overslag vilde den samlede Sum kunne deles i 20 Præmier. Naar nu Udgifterne ved at udstille en Hingst beløbe sig til 50—100 Kr., vilde der altsaa kunne udstilles 30—50 Hingste for hele Præmiebeløbet. Nu anmeldtes der imidlertid 100 Hingste, af hvilke kun faa udebleve, og det var altsaa let at forudse, at Fremstillingen ved Skuet ikke blev noget fordelagtigt Lotteri at spille i; men Præmiering er for Tiden intet Lotteri, thi naar man kjender Landets Hingstebestand nogenlunde — og det er der enkelte, der gjør, — er det muligt i Forvejen at lave en Præmieliste, der i det store Hele slaar til. I det mindste var det sandsynligt, at alt det bedste mødte frem, hvorfor det syntes meningsløst at fremstille noget af det middelmaadige fra Hingsteskuerne; thi at udstille alene for at hævde Jyllands Ære eller for at faa samlet et stort Læremateriale til Publikums Gavn ligesom for at opnaa Prædiketet: »Præmieværdig« røber næsten for opofrende og nøjsom Tænkemaade hos praktiske Mænd i disse daarlige Tider. Der laa imidlertid ogsaa andre Motiver til Grund for den talrige Udstilling af jydsk Heste, nemlig Haabet om at faa solgt til høj Pris. Der var vist 100 Hingste af forskjellige Aldere til Salg. Desværre maa man i dette Tilfælde ogsaa beklage Folks blinde Tro paa Lykken. Thi enhver, der tænker sig lidt om og lægger Mærke til, hvad der sker, vil vide, at det kun er det bedste, der kan sælges ved et stort Skue, da det tarveligere altid præsenterer sig daarligere i godt Selskab end i Hjemmet, hvor der ikke er Lejlighed til at anstille Sammenligning med noget bedre. De urimelig høje Priser, der forlangtes, gjorde imidlertid al

Handel umulig, og der blev ogsaa kun ganske enkelte Dyr solgt. De faa Præmier forslog lidt til de mange gode Dyr, saa der maatte gjøres udstrakt Brug af den billige Udmærkelse: »Præmieværdig« for dog at yde de skuffede Udstillere lidt Trøst. Der var 199 jyske Heste, der fik Præmie eller præmieværdig, hvilket gav 44 Kr. pr. Stk.; medens, som anført, hver af de lette fik 157. Forskjellen springer stærkt i Øjnene og kunde bidrage til at avle Misfornøjelse hos Udstillere af jyske Heste, da disse af alle ubetinget regnedes for de andre overlegne. Havde Tiderne været bedre, kunde man have trøstet dem med, at de høstede Ære, men nu kan man kun sige, at de høstede Erfaring, thi Udstillerne bleve skuffede i pekuniær Henseende. Næste Gang burde Opdrætterne vistnok i Forvejen træffe et Arrangement for Deltagelse i Udstillingen, saa Udbyttet maa komme til at svare til Opofrelsen.

Naar man ved et Skue som det i Randers paa en lille Plet ser samlet alt det bedste, Landet ejer af Avlsdyr, bliver man berettiget stolt, men tillige faar man en Følelse af Skræk ved at tænke sig, at en Tændstik kunde have ødelagt det meste af Herligheden i et Øjeblik, — en Telt- og Bræddeby overfyldt med Halm i tropisk Hede frembyder et mageløst Fængstof, og Uforsigtigheden med Piber og Cigarer var stor i Randers. Lad os glæde os over, at det gik godt denne Gang!

Hvad Landets Hesteavl angaar, er der i Aarets Løb intet sket af Betydning for den. Ganske vist er det lille Fuldblodsstutteri paa Hillerødsholm, der i mange Aar har været dreven af »Svensk-dansk Aktiebolag«, bleven opløst og Hestene bortsolgte ved Auktion, men det har, som bekendt, ikke udøvet nogen Indflydelse paa vor Hesteavl. Saaledes er altsaa det sidste af de talrige, kostbare, frugtesløse Forsøg paa at omplante Fuldblodet paa Danmarks Jordbund strandet, og der er næppe mange fornuftige Mænd, der beklage den Ende, som var let at forudse. Naar slige Foretagender i

Længden skulle holdes i Live alene ved Hjælp af rige Velyndere, ere de næppe varigt funderede. Det er forresten en Erfaring, som ikke alene vi have gjort tilfulde, men som ogsaa er gjort andet Steds, og som er almen-gyldig i England: at det kun er den Fuldblodsavl, der er baseret paa det allerbedste, der har Udsigt til at trives og betale sig. Af gode Grunde have vi næppe faaet den Slags, og desuden har et lille, isoleret Stutteri jo altid Vanskelighed ved at bestaa. Hvad skulde vi ogsaa med Fuldblodsavl her i Landet? Vi kunne jo købe Fuldblodsheste i Udlandet, saa mange som vi ønske og have Brug for, og utvivlsomt billigere, end de kunne opdrættes herhjemme.

Ogsaa til Krydsning gjælder det, at kun det gode faar Betydning. Vi have haft henved 100 Fuldblodshingste her i Løbet af et Par Menneskealdre, og med Stamtavlerne over vore lette Heste i Haanden kunne vi overbevise os om, hvor ringe Betydning Fuldblodet har haft for os. Hvis vi i Fremtiden ville tage Hensyn til de mange dyrkjøbte Erfaringer i Stedet for at lade os lede af Liebhaveri, lode vi i Fremtiden Fuldblodet ude af Betragtning som Avlsmateriale her i Landet, saa meget mere, som det ikke er yndet af Befolkningen. Det bliver det billigere, mere praktiske »konstante Halvblod«, som vi komme til at benytte, og som bekjendt fik vi i 1893 ogsaa indført adskilligt af den Slags, nemlig 7 østpreussiske Hingste til Krigsministeriet og til »Foreningen for den rationelle Halvblodsavl paa Sjælland«. Af Krigsministeriets Hingste har én været udstationeret paa Bornholm, hvor den har været ret stærkt benyttet til Bedækning, og hvor der sørges for, at den kun bedækker Øens bedste Frederiksborg-Hopper. Frederiksborg Amts Hesteavlsforening, hvis Formaal er at bevare og udvikle Frederiksborg-Hestens typiske Form, har ogsaa besluttet at forædle Amtets Hestebestand ved østpreussiske Hingste, og Krigsministeriet har i dette Øjemed overladt Foreningen to af dets indkjøbte »Øst-

preussere« til Bedækning; men vistnok paa Grund af deres unge Alder bedækkede de kun faa Hopper. Det bliver først i 1895, at man vil erfare, hvorledes Foranstaltningen, som der blev sat saa stor Kraft ind paa i 1893, vil slaa an hos Befolkningen. Der var mulig Grund til at nære lidt Tvivl om et helt gunstigt Udfald af Forsøget, idet Anskaffelsen af Hingstene egentlig ikke er fremgaaet af noget Ønske hos Opdrætterbefolkningen, men alene skyldes Krigsministeriets og Aristokratiets Bestræbelser for at faa den forædlede Hesteavl forbedret og forøget. Der ligger vistnok en Hindring for at faa Sagen til at slaa stærkt an hos den sjællandske Bonde deri, at hans Ideal mere er en smuk Kjørehest med »Nakketøj og Gang« end en fin, ædel Ridehest. Og hvor meget man end efter tysk Mønster taler og skriver om Kjøre- og Rideheste som en og samme Type, kun forskjellig med Hensyn til Størrelse og Masse, saa forstaa vi dog her noget temmelig forskjelligt ved disse to Slags; saaledes er »Frederiksborg-Hesten« en fuldstændig Kjøretype, og »Østpreusseren« netop en udtalt Ridetype. Krigsministeriets Standpunkt er klart, det tilsigter at producere gode Remonter og kan ikke have noget imod, om Hoppebestanden ved dets Bestræbelser efterhaanden nærmer sig Ridetypen. Derimod er det mindre klart, at »Foreningen for rationel Halvblodsavl«, der tilsigter at producere Kjøreheste med Remonter som Biprodukt, og ligesom Frederiksborg-Hesteavlsforening tilsigter at indvirke forædlende paa Hoppebestanden til Formaalets Fremme, netop har valgt »Østpreusseren« foruden en Fuldblodshingst. Thi selv om Hingstene heller ikke vare typiske Rideheste, burde man dog være forberedt paa, at der i deres Afkom kunde ske Tilbageslag til den ejendommelige østpreussiske Type, hvis den da er nogenlunde konstant. Med Hensyn til Individernes Godhed, hvilket Spørgsmaal ofte fremsættes og diskuteres, er det vanskeligt for os at besvare det, da vi her selvfølgelig savne det fornødne indgaaende prak-

tiske Kjendskab til Racen, hvilket er absolut nødvendigt for at kunne vurdere Avlsdyr; men Hingstenes Exterior, Stamtavler, Kjøbesummer og Kjøbernes Dygtighed ere Borgen for, at Hingstene utvivlsomt ere saa gode, som de overhovedet ere at faa i Østpreussen, hvor det for Kjøbere uheldige Forhold skal bestaa, at Staten har tiltaget sig Forkjøbsret over de bedste unge Hingste, som anskaffes til Landstutterierne. Kun undtagelsesvis kan man derfor vente at faa 1ste Klasses Varer.

Paa Fyen følger man i den forædlede Hesteavl et noget andet Spor end paa Sjælland. Ogsaa dér er der i de senere Aar kommen Liv i Hestesagen, og smittede og æggede af »Jyde-Vennerne« have Tilhængerne af Blodet taget fat, og den forædlede Hesteavl synes for Øjeblikket i Tiltagende. Det er paa Fyen mere Befolkningen selv, der tager sig af Sagen, og derfor synes Handlingerne ogsaa i Overensstemmelse med Folks Ønsker. Disse gaa i Retning af en kjon, stor, stærk og velgaaende Karehest, der kan sælges dyrt og tillige gjøre lidt Nytte i Landbruget, endogsaa i den unge Alder. Der er paa Fyen en Del ret gode, tyske Hingste af den Sort, og i Aarets Løb er der tilkommen én, der skal være en Matador og endda er kjøbt for en efter vore Begreber urimelig billig Pris. Det er vistnok Skade, at man ikke ogsaa køber tilsvarende Hopper, der nok kunne faas til rimelige Priser i den holstenske, hannoverske og oldenborgske Marsk. — Baron Reedtz-Thotts Stutteri paa Biskopstorp staar, som bekjendt, i Forhold til Krigsministeriet og har til Formaal at producere Remonter. Derved adskiller det sig skarpt fra den øvrige forædlede Hesteavl paa Fyen. Til Stutteriet er der nok i Aarets Løb af Krigsministeriet kjøbt en stor, østpreussisk Hingst. Ved Forbindelsen med Staten er dette lille Militær-Stutteri heldig stillet, og der var Udsigt til, at der ad Aare maa komme gode Resultater ud af Bestræbelserne, der næppe tilsigte pekuniær Fordel fra Baronens Side.

Om den svære Hesteavl er der kun lidt at sige

ud over det, der foran er anført. Der arbejdes rolig i det gamle Spor undtagen paa Lolland-Falster, hvor der er kommen Røre i Sagen, og hvor man nu anstrænger sig for at indhente det forsømte, idet man trækker saavel gode Hingste som godt Hoppemateriale til sig fra Jylland.

Det Forsøg, som en Handelsmand ifjor gjorde paa her til Landet at skaffe Aftræk paa en Del engelske Avlsdyr, som nu ikke længere kunne afsættes til Amerika, gjentoges ikke; men der kom ved denne Foranstaltning en Del Hingste og Hopper af Clydesdale-Race ud omkring paa Øerne, hvor de utvivlsomt ville blive anvendte til Avl. I Efteraaret er der desuden kommen en stor Clydesdale-Hingst til Nordfyen. Jylland har hidtil været uberørt af disse Bestræbelser, og sikkert er det, at hvis Jyderne vilde til at krydse, valgte de næppe »Clydesdalere«; dertil ere disse for uskjønne, »aabne« og grove samt for »brogede«.

Det er utvivlsomt, at den jyske Hesteavls Fremme er nær knyttet til Hesteavlsforeningerne, der ved Tillæget til Husdyrloven af 1ste April 1893 bleve yderligere begunstigede med Statstilskud. Naar man kjender Forholdene nøjere, véd man, at der ikke sjælden er et Misforhold imellem de Summer, som Staten yder, saavel i Form af direkte Tilskud som Præmier til Foreninger, og Hingstene, hvis Værd for Avlen ikke altid er betydelig. Hele denne Avlsforeningssag skød frem med en rivende Fart og greb alle, uden at ret mange rigtig havde nogen Forstaaelse deraf ud over det: at Staten betalte. Saaledes købtes der Hingste i dyre Domme, uden at de derfor alle ubetinget svarede til berettigede Fordringer. Og nu sidde enkelte Foreninger inde med Dyr, som til liden Glæde for Hesteavlen holdes i Live paa Statens Bekostning. Som Ulemper, foraarsagede ved Foreningernes Fremvæxt, maa endvidere noteres de stedse stigende Udstationeringsomkostninger for Foreningshingste. Dette er paa det nærmeste, hvad der kan siges imod Hesteavlsforeningerne; men se vi den

anden Side af Medaillen, saa bliver det iøjnefaldende, hvilken Interesse for Avlens Fremme, der er vakt gennem Avlsforeningerne, og nægtes kan det ikke, at der ved dem er bleven flyttet gode Hingste hen til Egne, hvor man uden Foreningerne vilde have fortsat med Udskudsdyr. For saa store Goder er det nok værd at bringe nogle Ofre, og man maa absolut ønske Avlsforeningernes Bestaaen som noget nyttigt, selv om der ogsaa muligvis maa ændres noget ved Sagen efter de Erfaringer, som indvindes. Men der gaar utvivlsomt en Del Foreninger ind, og adskillige ville ikke bringe deres Medlemmer Fordel. Der bør fremtidig ikke oprettes flere Foreninger, end der findes virkelig gode Hingste, thi at danne Forening paa en tarvelig Hingst er unødvendigt og hæmmer i alt Fald privat Virksomhed paa et Omraade, hvor den absolut er heldig. Foreningernes Antal er ikke tiltaget stærkt i Aarets Løb, det beløber sig til omtrent 150, hvoraf omtr. 100 i Jylland.

I Slutningen af Aaret udkom Resultatet af Kreaturtællingen den 1ste Juli 1893. Heftet fremtræder i en ændret og forbedret Skikkelse, idet det giver Oplysninger om en Del vigtige Forhold, som man tidligere savnede Kjendskab til, saa det nu maa siges, at vor Landbrugsstatistik paa dette Omraade nogenlunde tilfredsstillende berettigede Krav. Som anført og forventet er Hesteantallet forøget stærkt siden Tællingen 1888 (fra 375,000 til 410,000) og stærkest i Jylland (med 22,000). Det er det største Hesteantal, Danmark nogensinde har havt. Ligeledes har Tillæget været langt større end tidligere, nemlig ca. 38,000 fødte Føl mod 30,000 sidst; Gjennemsnittet af de foregaaende 7 Tællinger har været 25,000 aarlig fødte Føl. Antallet var 12,700 Stkr. paa Øerne (mod 9100 i 1888) og 25,500 i Jylland (mod 20,500). Tilvæksten har paa Øerne været størst i Maribo og Holbæk Amter, mindst paa Bornholm og i Københavns Amt, og i Jylland størst i Hjørring, Thisted og Ribe Amter, mindst i Randers, Viborg og Aalborg Amter, hvor Tillæget allerede var stort ved forrige Tælling.

I Modsætning til hvad vi erfarede ved de sidste Tællinger, viser det sig denne Gang, at det foruden Føl og unge Plage er de gamle og halvgamle Heste, der ere forøgede i Antal, medens de unge Hestes Tal er aftaget.

Det er første Gang, der er foretaget Tælling af de Hingste, der holdes til Bedækning. Af saadanne fandtes der i alt 2467, hvoraf 1179 paa Øerne og 1288 i Jylland. Hingsteholdet er altsaa forholdsvis størst paa Øerne. Tallet viser saaledes, at vi i det Hele taget ere meget rigelig forsynede med Hingste, medens derimod Præmiehingstene fra Statshingsteskuerne i 1893 kun beløbe sig til $\frac{1}{7}$ af ovennævnte Antal. Desværre maa vi endnu savne en Optælling af Følhopperne, hvis Antal efter Tallet paa de fødte Føl næppe kan sættes lavere end til 50—60,000. Regne vi nu i Gjennemsnit 50 Hopper pr. Hingst som passende, vilde vi kunne nøjes med Halvdelen af de Hingste, vi nu have, og kunde vi tænke os Muligheden af at komme af med den ringere Halvdel, vilde Avlen aabenbart have Fordel deraf. Den lovbeftalede Hingstekaaring i Tyskland tilsigter Udryddelsen af de skadelige Hingste, og ved vore Hingstekaaringer herhjemme tilstræbe vi noget lignende, idet vi fremdrage Hingstene til offentlig Kritik og unddrage de tarvelige Hingste de gode Hopper. Nærmere kan man her næppe komme Idealet, thi den tyske Tvang passer ikke os, men det er at haabe, at den sunde Sans hos Befolkningen efterhaanden vil virke som en fornuftig Regulator paa dette Omraade, saa de sletteste Hingste blive rent umulige.

Hvad Racespørgsmaalet angaar, have vi faaet det besvaret gennem denne Kreaturtælling. Der er et overvejende Flertal af jyske Hingste, nemlig 1665, deraf 434 paa Øerne, og dernæst komme Frederiksborg-Hingstene i et Antal af 380, fornemlig paa Sjælland og Bornholm. Af blandet eller ikke nærmere angivet Race er der 321, mest paa Øerne, af Halvblod 35 og af Fuldblod 18. Disse Resultater ere vistnok temmelig overraskende for alle, og de vise

os Urimeligheden i den gjældende Inddeling af Hestene ved vore Hingste- og Fællesskuer i: 1) Heste til sværere Brug, 2) lettere Brug, 3) Halv- og 4) Fuldblod. Ved Kvægskuerne har man ophørt at præmiere hollandsk og Ayrshire-Kvæg som ved Statsskuerne; mon der ikke var Anledning til at tage under alvorlig Overvejelse, om samme Fremgangsmaade ikke ligesaavel kunde gjælde i det mindste Fuldblodet? Derved slog man det jo ikke ihjel, men tilkjendegav kun, at de faa, der ynde den Avl og den Slags Heste, maatte holde den oppe ved egne Kræfter, indtil den i større Omfang fik Betydning for det Almene.

I Stambogsførelsen har det forløbne Aar frembragt Revolution, idet den sjællandske Stambogsførelse i sin hidtidige Skikkelse er ophørt, og man er bleven enig om fremtidig at føre Racestambøger henholdsvis for rødt og jydsk Kvæg, jydsk og frederiksborgske Heste samt for tysk Halvblod og Fuldblod. Den jydsk Form for Stambogsførelsen bliver den gjældende over hele Landet, og det overdrages Konsulenterne hver indenfor sin Avlsretning at føre Stambøgerne. »De samvirkende danske Landboforeninger« komme som hidtil til at udgive Stambogen over de lette Heste. I Aarets Løb er 4de og sidste Hefte af den sjællandske Stambog over Heste og Kvæg udkommen, endvidere et lille Hefte, indeholdende fynske Hopper, og for Jyllands Vedkommende 2det Hefte af Hoppestambogen med over 650 Hopper foruden 5te Hefte af Hingstestambogen.

Den daarlige Høst i 1893 og de forholdsvis høje Havrepriser i Sammenligning med Prisen paa andre Kornsorter og Majs gav Anledning til, at vi i stor Maalestok erstattede Havren med andet Kraftfoder og da fornemlig Rug, Sortehavsbyg og Majs. Saa længe der ikke var rigtig Alvor i Brugen af Surrogater for Havren, hørte man stadig udtalt med Sikkerhed, at der dog intet var, der erstattede denne; men efter at mange lige indtil den nye Høst i 1894 fuldstændig ophørte med at bruge Havre til Arbejdsheste, synes Troen paa

dens Uundværlighed som Fodermiddel for Hesten at have faaet et Knæk. Man har overdrevet de hidtil antagne skadelige Følger saavel af Fodring med Rug som Byg og Majs, hvilke alle synes at taales godt i det mindste i Blanding. Selv udelukkende Majsfodring har ikke voldet Ulemper her saa lidt som i Amerika; dertil har Majsen vist sig mere nærende end Havre. Med de særdeles lave Hvedepriser efter den nye Høst og de forholdsvis højere Majspriser er man i Efteraaret og i Begyndelsen af Vinteren i alle hvedeproducerende Egne gaaet over til Hvedefodring af Hestene. Det er den omvendte Verden, at Menneskets ypperste Brødkorn nu er det billigste Hestefoder, medens Havren er avanceret til et Luxusfødemiddel for Mennesker! Siden vor Tro er bleven saa grundig rokket paa Havrens Nødvendighed for Hesten, er Spørgsmaalet om Fodringsforsøg med de forskjellige Slags Kraftfoder — i Lighed med dem for Kvæg og Svin — til Heste næsten brændende. Hestene have nu i mange Aar mærkværdig nok været Stedbørn, naar Talen var om Husdyrenes økonomiske Betydning; man har blot betragtet dem som nødvendige Onder. Men som Tiderne ere, da det gjælder om at spare paa den stadig kostbarere menneskelige Arbejds-kraft og ikke at ødsle med noget, er Nødvendigheden af at vide noget positivt om Kornsorternes Værdi i Forhold til hverandre som Hestefoder aabenbar. Hvis vi kunde spare 1 Pd. Korn pr. Hest daglig i 250 Dage eller 10 Kr. pr. Hest aarlig, var det dog altid 4 Millioner Kr.

Af Hestesygdomme har der ikke været nogen videre generende for Landmanden; der var dog i Foraarstiden en Del Kværke, som var temmelig mild.

Handelen har i 1893 efter Omstændighederne været god saavel med Avlsdyr som Handelsheste. Hvad de første angaar, har Prisen været som hidtil for de bedste Hingste, der ere solgte til Avlsforeninger. Der synes altsaa at være Grund til at antage, at det allerbedste, f. Ex. de 5 bedste af 10—15,000 fødte Hingstføl, ville kunne holde sig paa indtil 10,000 Kr. eller endog

derover. Af jyske Hingste er der til Foreninger solgt mindst 16 mod indtil 25 tidligere. De to dyreste betales med 10,000 Kr. kontant foruden 1—2 Tusinde »paa Vilkaar«. 2 Treaarshingste, meget lovende ved Kjøbet, betales med hhv. 8000 og 8500 samt 6000 Kr. »paa Vilkaar«. De simplere Varer betales med 4—5000 Kr. Der er kun kjøbt to 2¹/₂-Aars Plage, af de mest lovende. Til Privatmænd sælges faa eller ingen Hingste, og til Udlandet (Westfalen) er der kun afsat én. Man kan altsaa med Sikkerhed udtale, at der er meget ringe Udsigter for de Hundreder, der spekulere i Hingste af ringere Kvalitet, til at faa disse solgt. Foruden at en mislykket Spekulation bringer Ejerne ikke ringe Tab, lider vor Hestehandel under, at Antallet paa vore 1ste Klasses Vallaker indskrænkes betydelig derved. Mange af dem, der skulde hævde vor Anseelse paa Udlandets Markeder, blive Vraggoods blot ved at gaa som Hingste til 5—6 Aars Alderen; det vrimler ligefrem paa flere af vore Markeder af »Hingstevallaker«, der ere at faa til Smaapenge, da de kun due til simpelt Slæb, medens de, kastrerede i Tide, vilde have opnaaet 1ste Kl. Pris.

Der er adskillige Misligheder ved Hingsteforretningen, saaledes hele Opklækningen, hvorved Benene mangan Gang ødelægges. Den unaturlige Drivning og Overfedningen gjør det til en meget vanskelig Sag at købe en ung Hingst. En saadan kan desuden have Fejl, som gjør den aldeles værdiløs, og det er ikke Tankeexperiment, her fremsættes, nej, det er praktisk Erfaring, thi der er Foreninger, der have kjøbt Lungepibere, Krybbebidere og ufrugtbare Hingste; man afslutter Handelen, betaler Kjøbesummen ved Modtagelsen og nøjes med, at Sælgeren garanterer (!) Hingsten fri for »skjulte Fejl«, eller man sætter et Par Tusende Kroner »paa Vilkaar« for Frugtbarhed, i Stedet for strax at anstille Prøve eller tilbageholde en større Del af Kjøbesummen, indtil Prøven er falden tilfredsstillende ud. Nu har man sørgelig Erfaring for, at en samvittig-

bedsløs Sælger, der intet ejer, er skudfri. Navnlig med Lungepibning ere Kjøberne ligegyldige.

Efterspørgslen efter Hopper, Føl og Plage var indskrænket og Prisen trykket, saalænge vi lede af den slette Høst, men i Efteraaret var der nogenlunde Aftræk paa gode Føl omtrent til de gamle Priser. I Slutningen af Aaret blev der af »de samvirkende Hesteavlsforeninger« paa Fyen købt en Del Plage og unge Hopper i Jylland til gode Priser, indtil 1200 Kr. pr. Stk., men ved Auktionssalget i Odense gik Prisen betydelig lavere og stod næppe over almindelig Markedspris. Godsejer Ahlmann, Langholt, holdt Auktion i Nørresundby over 12 Hopper, fra Føl til gamle Følhopper, og opnaaede gode Priser, en 8-Aars Hoppe kostede saaledes 1100 Kr.

Prisen paa Handelsheste har været opadgaaende fra Foraaret i Sammenligning med Halvaaret forud, dog har Stigningen været mindre for de gode Handelsheste end for simple Varer og unge Dyr. Store, svære, fede 1ste Klasses Heste (Bryggerheste) koste endnu indtil 1000 Kr., gode, velskabte Heste paa ca. 11 Kv. omkring 800 Kr. — det er nærmest den Slags, der bruges til Omnibuskjørsel —, mindre eller mindre gode Heste, deriblandt Sporvognsheste, 5—700 Kr., og det er jo Flertallet. Simple Varer ere billigere, og de smaa Droskeheste koste kun 300—400, i Gjennemsnit ca. 375 Kr. De have været lidt dyrere, ca. 25 Kr., end ifjor. Der er købt mange, henved 3000 Stkr., siden Efteraaret. Føl vare i Efteraaret betydelig mere efterspurgt og følgelig ogsaa dyrere end Aaret forud; almindelige gode Handelsføl kostede 150—200 Kr., enkeltvis derover

Handelen med Luxusheste fra Fyen og Sjælland har været lignende Svingninger underkastet som den med Arbejdsheste, idet den slette Høst i England og Tyskland trykkede Prisen der for alle Brugsheste. Vi have nu en forholdsvis ikke ubetydelig Afsætning til England, idet en slesvigsk Handlende opkøber alt, hvad der er tjenligt, til gode Priser.
